

ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ОФШОРНИХ ЗОН ТА АНТИОФШОРНОГО РЕГУЛЮВАННЯ: УКРАЇНА ТА СВІТ

LEGAL CHARACTERISTICS OF OFFSHORE ZONES AND ANTI-OFFSHORE REGULATION: UKRAINE AND THE WORLD

Бевза Д.О., студент магістратури I курсу
господарсько-правового факультету

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

У статті висвітлюється актуальне питання функціонування офшорних зон в аспекті правової науки. У міжнародному приватному праві передбачаються декілька правових режимів іноземців, одним із яких є спеціальний правовий режим, який у територіальному вимірі може існувати у вигляді офшорних юрисдикцій. На основі ґрунтовного аналізу розкривається поняття «спеціальний правовий режим» та «офшорна зона», встановлюється їхній взаємозв'язок. Досліджуються доктринальні підходи до розуміння офшорних зон в Україні та за кордоном.

Термін «офшорні зони» частіше використовується у розмовному мовленні та водночас викликає великий шквал критики як негативне явище. Однак автор здійснює різноплановий підхід до розуміння цього явища. Зокрема, встановлюються позитивні та негативні наслідки існування офшорних зон із трьох сторін: компанії, яка зареєстрована на території офшорної зони; країни-реєстратора цієї компанії (країна-offshore); країни, на території якої ця компанія проводить діяльність. Крім цього, виокремлюються причини переходу компанії в офшорну юрисдикцію. Не варто забувати про загальносвітову економіку, показники якої є динамічними та змінюються під впливом різних процесів, що відбуваються у суспільстві, в т. ч. функціонування офшорів.

Якщо ж офшорні зони перетворюються на згубний чинник суспільного життя, то реакція на це має бути негайною. У статті здійснюється аналіз сучасної антиофшорної боротьби в Україні та світі. Пропонується перелік подальших дій у напрямі нівелювання ухилення від оподаткування та легалізації незаконно отриманих коштів відповідно до сучасної ситуації в Україні. Акцентується увага на потребі забезпечення конституційно гарантованих принципів буття людини як найвищої цінності. Зазначається про необхідність наступних наукових досліджень цієї сфери із формуванням нових викликів.

Ключові слова: спеціальний правовий режим, офшорна компанія, оподаткування, антиофшорна боротьба, капітал, іноземні інвестиції, реформування.

The article covers the topical issue of the functioning of offshore zones in the aspect of legal science. Private international law provides for several legal modes of foreigners, one of which is the dedicated legal mode, which in the territorial dimension may exist in the form of offshore jurisdictions. Based on a thorough analysis, the concepts of "dedicated legal mode" and "offshore zone" are defined, and their interrelation is established. Doctrinal approaches to understanding offshore zones in Ukraine and abroad are studied.

The term «offshore zones» is more often used in colloquial language and at the same time causes a great deal of criticism as a negative phenomenon. However, in this article the author takes a diverse approach to understanding this phenomenon. In particular, the positive and negative consequences of the existence of offshore zones on three sides: the company, which is registered in the offshore zone; the country of registration of this company (offshore country); the country in which the company operates are established. In addition, the reasons for the company's transition to offshore jurisdiction are highlighted, which need to be addressed and work towards overcoming them by individual states. Moreover, we should not forget about the global economy, the indicators of which are dynamic and change under the influence of various processes occurring in society, including the functioning of offshore.

If offshore zones become a detrimental factor in public life, the response must be immediate. In view of this, the article analyzes the modern anti-offshore struggle in Ukraine and the world. A list of further actions in the direction of leveling tax evasion and legalization of illegally obtained funds in accordance with the current situation in Ukraine is proposed. Emphasis is placed on the need to ensure the constitutionally guaranteed principles of human existence as the highest value. It is noted the need for further research in this area with the formation of new challenges.

Key words: dedicated legal mode, offshore company, taxation, anti-offshore struggle, capital, foreign investments, reforming.

Правовий режим іноземця є сукупністю прав та обов'язків іноземної особи, які їй надано згідно із законодавством держави перебування. Відповідно до ст. 26 Конституції України та ст. 3 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» іноземці й особи без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України (національний правовий режим) [1].

Однак у деяких випадках до іноземців може застосовуватися спеціальний правовий режим, який передбачає надання іноземцям у тій чи іншій сфері певних прав і встановлення певних обов'язків, що відрізняються від передбачених у цій сфері для власних громадян відповідної держави. Він означає допущення деяких переваг у будь-якій сфері діяльності стосовно іноземних громадян окремих держав [2, с. 64].

Спеціальний правовий режим щодо іноземних осіб існує у двох вимірах: по-перше, в особистісному вимірі, за яким здійснюється надання прав та обов'язків певній категорії осіб (дипломатичному корпусу, військовослужбовцям, біженцям тощо); по-друге, у територіальному вимірі, за яким права й обов'язки встановлюються

для суб'єктів на певній території держави перебування (офшорних зонах). Саме офшорні зони нині виступають суперечливим економіко-правовим інструментом.

Українське законодавство не дає визначення поняття «офшорна зона», однак надає перелік держав, віднесених до офшорних зон, що визначено розпорядженням Кабінету Міністрів України № 143-р від 23 лютого 2011 р., та встановлює перелік держав (територій), із якими мають здійснюватися контрольовані операції (такі, що можуть впливати на об'єкт оподаткування податком на прибуток згідно із Податковим кодексом України), відповідно до постанови Кабінету Міністрів України № 1045 від 27 грудня 2017 р. Сьогодні поняття «офшорна зона» на слуху і водночас широко обговорюється в доктрині.

У постанові Кабінету Міністрів України № 167 від 14 березня 1994 р. «Про Концепцію створення спеціальних (вільних) економічних зон в Україні» містилася така дефініція, як «банківсько-страхові (офшорні) зони» та зазначалося, що «це зони, в яких запроваджується особливо сприятливий режим здійснення банківських і страхових операцій в іноземній валюті для обслуговування нерезидентів. Офшорний статус надається банківським і страховим установам, що були створені за участю лише нерезидентів і обслуговують лише ту їхню підприємницьку діяльність, яка здійснюється за межами України» [3].

На основі цього поняття, котре, на нашу думку, вдало відображає, що таке офшорні зони, однак дещо звужено, охоплюючи лише банківську і страхову сфери (тоді як організаційно-правовими формами офшорних компаній можуть бути ще і трастові, фінансові, холдингові, торгово-закупівельні, інвестиційні компанії [4, с. 53]), можна сказати, що був намір закріпити це поняття у законодавстві.

Якщо ж звернутися до доктринальних підходів, то можна виділити таке узагальнююче визначення, за яким офшорна зона («*offshore*» у перекладі з англійської – «поза берегом») означає юрисдикцію, в якій надаються пільгові умови для іноземних осіб, що включають у себе податкові та інші послаблення за умови діяльності й отримання прибутку за межами цієї юрисдикції.

Крім того, в іноземній літературі немає такого поняття, як «офшорна зона». З урахуванням специфіки процесів, що відбуваються в них, використовуються поняття *offshore centre* – офшорний центр, *tax haven* – податкова гавань чи податковий притулок, *corporate haven* – корпоративна гавань чи корпоративний притулок, *bank haven* – банківський притулок та ін. Усі разом їх поєднують під однією назвою *offshore jurisdiction* – офшорна юрисдикція [5, с. 384].

Однак в Україні саме термін «офшорна зона» став загальноживим, і, виходячи з його визначення, можна встановити поняття, яке дасть можливість краще зрозуміти конструкцію *offshore*, і це «офшорна компанія», яка є компанією, що користується пільгами у сфері оподаткування і зареєстрована в офшорній зоні, тобто у країні або на території, котра цілеспрямовано привертає міжнародний бізнес, надаючи йому податкові пільги [6].

Виділяють такі типи територій із офшорною юрисдикцією: поширення офшорного режиму на всю територію держави (зазвичай держави з невисоким рівнем розвитку економіки, але з високою політичною стабільністю – острівні держави); такий режим тільки на певних територіях (зазвичай призначений для розвитку більш занедбані частини держави та залучення туди коштів); надання статусу офшорних тільки окремим компаніям (держави, які офіційно не є офшорами, але деякі підприємства на їхній території платять тільки фіксовані збори) [4, с. 53]; офшорний режим у певній галузі (використовується для стимулювання обігу капіталів у конкретно визначеній сфері).

Існування офшорних зон необхідно розглядати із трьох сторін: компанії, яка зареєстрована на території офшорної зони; країни-реєстратора цієї компанії (країна-*offshore*); країни, на території якої ця компанія проводить діяльність. Крім цього, не варто забувати про врахування загальносвітових показників, на які також впливає функціонування офшорних зон.

1. *Компанія*. Офшорні території привертають до себе увагу іноземних компаній передусім із двох причин: завдяки дуже сприятливому фіскальному режиму (низькій або нульовій ставці податку на прибуток) порівняно з податковим режимом в індустріально розвинених країнах або у «власній» країні та юридичній системі, конфіденційності, що забезпечує приховування капіталів, які вивозяться зі своєї країни через легальні або нелегальні причини [7, с. 95]. Можна сказати, що це законна можливість для реалізації незаконних цілей, а саме: «відмивання» грошей; приховування доходів і ухилення від податків; прикриття і фінансування злочинної діяльності (тероризму, торгівлі наркотиками) тощо [4, с. 53].

Додатково існує ряд позитивних передумов для резидента певної держави, враховуючи які, він приймає рішення зареєструвати офшорну компанію:

- 1) уникнення оподаткування всередині своєї країни (легальне зниження податкового навантаження);
- 2) зниження ризиків і спрощення судового захисту своїх інтересів (більша правова захищеність в іноземній юрисдикції);

3) легкість реєстрації (переважно цей процес є умовним і виконується за дорученням);

4) спрощення системи фінансової звітності;

5) комунікаційна доступність (налагоджені стійкі комунікаційні зв'язки між країнами) [8, с. 189–190];

6) значний рух капіталу без контролю;

7) легкість доступу до надійної зарубіжної банківської системи;

8) захист комерційної та банківської інформації (жорсткий механізм непорушності режиму таємності) [5, с. 389];

9) низький рівень статутного капіталу (часто мінімальний рівень навіть не встановлюється) [9, с. 47];

10) соціальна та політична стабільність країни (впевненість у тому, що бізнесова діяльність буде можливою довгостроково).

2. *Країна-offshore*. Створення на своїй території офшорної зони має за мету привернути міжнародний бізнес, крім цього, офшорні компанії платять певний внесок до бюджету або за реєстрацію, або як невеликий податок, платять місцевим юридичним і бухгалтерським компаніям, іноді зберігають гроші в місцевих банках, користуються місцевою інфраструктурою, надають робочі місця жителям [4, с. 53].

З одного боку, офшорні компанії не впливають на внутрішню економіку цієї держави, оскільки не ведуть бізнес на її території, а з іншого – є постійним джерелом доходу, тому що сплачують, як мінімум, установлені податки [8, с. 188].

У зв'язку з укрупненням великі компанії намагаються поширити свій вплив на нові регіони, і, таким чином, реєстрація в офшорній зоні є привабливим механізмом для них, поєднуючи у собі і «захоплення» ринку, й одночасну економію коштів.

Основні цілі створення офшорних зон:

I. Економічні: залучення іноземних коштів (прибутки від офшорного бізнесу часто є основним видом джерел фінансових ресурсів країни); покращення інвестиційної привабливості; запровадження новітніх технологій і прискорення розвитку країни загалом.

II. Соціальні: збільшення зайнятості населення за рахунок робочих місць в офшорних компаніях; перейняття світового досвіду управління компаніями.

III. Зовнішньополітичні: близькість до центрів ділової активності; вихід на міжнародну арену в особі важливого «плагдарму» для інших країн тощо.

Існує тісний взаємозв'язок між тим, що потрібно зробити, щоб в офшорну зону зайшли іноземні компанії, та цілями її створення, оскільки позитивні наслідки від проведення реформування будуть відігравати важливу роль і без іноземних компаній у новостворених офшорних зонах.

3. *Країна – місце діяльності*. Здебільшого для країни, в якій компанія, зареєстрована в іншій юрисдикції, здійснює діяльність, це матиме негативні наслідки: втрату податкових внесків, скорочення внутрішніх інвестиційних ресурсів, зниження інтересу потенційних інвесторів [4, с. 53], зростання тінізації економіки та «відмивання» коштів, одержаних злочинним шляхом, і дестабілізацію економічної сфери загалом [10, с. 155]. Частина капіталовкладень до офшорних юрисдикцій згодом повертається назад у вигляді іноземних інвестицій [4, с. 55], однак це не може нівелювати усі ризики та негативні наслідки.

Виходячи з цього, необхідно виділити сукупність причин, через які резиденти певної країни починають використовувати механізми офшорних зон (ті, які тягнуть за собою втрати для однієї країни та надбання для іншої (країни-*offshore*)):

– накопичення значних капіталів, що потребують легалізації;

– відсутність політичної та економічної стабільності у країні;

- ненадійність банківської та валютно-фінансової систем;
- недолугу податкову політику, необґрунтовано завищені ставки податків;
- небезпеку декларування високих доходів;
- незахищеність права власності всередині країни, поширеність рейдерства та податкового тиску;
- надзвичайно високий рівень корупції;
- відсутність належного судового захисту гарантованих законом прав та інтересів;
- несприятливі інвестиційний клімат та умови ведення підприємницької діяльності [11, с. 156].

Згідно із рейтингом Світового банку «Doing business» (рейтинг легкості ведення бізнесу), станом на 2020 р. Україна займає 64 місце [11], що говорить про значні ризики переходу українських компаній в офшорні юрисдикції.

Вплив на загальносвітову економіку також є значним внаслідок функціонування офшорних зон. Починаючи від недоотримання бюджетом Європейського Союзу великих коштів через застосування компаніями різних офшорних схем з метою ухилення від оподаткування та закінчуючи неможливістю реального прогнозування економічних показників на майбутнє.

Проте, як зазначають В.Ф. Столяров і В.І. Островецький, слід виділити і позитивні фактори впливу офшорних зон на глобальну економічну систему, передусім у частині ефективності перерозподілу фінансових ресурсів, прискоренні їх обігу у глобальній економічній системі, зменшення глобального податкового навантаження (так званої саморегуляції світової податкової системи), зниження інвестиційних ризиків. Крім того, офшори сприяють розвитку країн третього світу (зменшується необхідність у наданні фінансової допомоги цим країнам), які переважно використовують ліберальне податкове законодавство, а також сприяють підвищенню конкурентоспроможності підприємницьких структур [12, с. 71].

Здебільшого офшорні зони розглядаються як негативне явище, і країни підтримують процес боротьби з ними, але світова практика показує, що офшорний капітал не зникне в доступній для огляду перспективі [4, с. 55]. Самі по собі офшорні зони не є протизаконними, але світ давно зрозумів, що вони починають становити загрозу глобальній економічній політиці, приховуючи в собі величезну кількість нелегально отриманих коштів.

Антиофшорне регулювання здійснюється на чотирьох рівнях: глобальному (ОЕСР, МВФ, ООН, ФАТФ); регіональному (в рамках співдружності країн, наприклад, ЄС); двосторонньому (на основі підписання міждержавних угод) [12, с. 73]; внутрішньому (шляхом внесення змін до законодавства).

Ряд міжнародних організацій, зокрема Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) і Міжнародна група з протидії відмиванню брудних грошей (ФАТФ), приділяють значну увагу боротьбі з офшорними зонами, розробляючи комплекс заходів, які рекомендують до застосування країнам.

Великий комплекс дій було здійснено, починаючи з кінця ХХ ст.: прийнято Конвенцію ОЕСР «Про взаємну адміністративну допомогу у податкових справах», поглиблено AML/CFT процес [13], введено в обіг чорні списки «податкових притулків» та ін.

Однією з важливих новацій у антиофшорній боротьбі стало впровадження Плану ОЕСР/G20 Base erosion and profit shifting (BEPS) – Плану з протидії розмиванню бази оподаткування (BEPS) та переміщення прибутку, який вміщує 15 кроків, необхідних для вирішення питання уникнення оподаткування. BEPS має важливе значення для країн, що розвиваються, через їхню значну залежність від податку на прибуток підприємств, особливо від транснаціональних корпорацій.

Із 2017 р. Україна приєдналася до міжнародної програми розширеного співробітництва з питань імплементації

тації Плану дій BEPS, і на початку 2020 р. прийняла надзвичайно важливий Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві», відповідно до якого запровадила такі правила:

- контролю за трансфертним ціноутворенням (Кроки 8–10, 13);
- оподаткування контрольованих іноземних компаній (Крок 3);
- обмеження витрат за фінансовими операціями з пов'язаними особами (Крок 4);
- запобігання зловживанням у зв'язку із застосуванням договорів про уникнення подвійного оподаткування (Крок 6);
- запобігання уникненню статусу постійного представництва й оподаткування постійних представництв (Крок 7);
- застосування процедури взаємного узгодження (Крок 14) [14].

Оснвою цього Плану становила реалізація так званого Мінімального стандарту, який включав 4, 5, 13 і 14 кроки. За даними ОЕСР, в Україні поки що не виявлено шкідливі пільгові податкові режими, відповідно Крок 5 (шкідлива податкова практика) вже реалізовано [15]. Також із прийняттям і набранням чинності Закону України «Про ратифікацію Багатосторонньої конвенції про виконання заходів, які стосуються угод про оподаткування, з метою протидії розмиванню бази оподаткування та виведенню прибутку з-під оподаткування» було реалізовано Крок 15 (MLI) Плану BEPS.

Тому можна стверджувати, що Україна із розумінням сучасного негативного впливу офшорної діяльності на власну економіку прямує у напрямку повної імплементації Плану BEPS.

Надалі у зв'язку із глобальною цифровізацією і тим, що компанії можуть бути активно залучені в економічне життя великої кількості юрисдикцій без значної фізичної присутності, ОЕСР у 2019 р. презентувала План дій BEPS 2.0., який є реалізацією Програми роботи з вирішення податкових викликів, пов'язаних із цифровою економікою, прийнятою Inclusive Framework (групою країн, включно з Україною, котрі співпрацюють у рамках Програми розширеного співробітництва Плану дій BEPS ОЕСР/G20).

Цей План є продовженням глибокого реформування за напрямом унеможливлення ухилення від оподаткування і включає два компоненти:

1. Pillar One – стосується правил розподілу податкових прав між юрисдикціями та порядку розподілу прибутку (компанії повинні платити податки у країнах, де отримують прибуток, а не тільки за місцем їх юридичної реєстрації).

2. Pillar Two – зосереджений на запобіганні можливості транснаціональних корпорацій виводити прибутки в юрисдикції, де вони взагалі не підлягають оподаткуванню або оподатковуються за низькою ставкою (Global Anti-Base Erosion) [16].

План BEPS 2.0 нині знаходиться на етапі активних обговорень і найближчим часом буде введений у дію.

Суспільство розвивається, так само з'являються дедалі нові офшорні схеми, які знову стають викликами для світового співтовариства та кожної країни, котра з ними стикається, і вимагають реагування.

Отже, підсумовуючи, можна стверджувати, що застосування спеціального правового режиму у вигляді офшорних зон стало загрозливо поширеним як для світової економіки, так і для економік окремих країн.

Україна як одна із багатьох країн, які потерпають від згубного впливу офшорних зон, активно працює у напрямі мінімізації такого впливу. Активна реалізація взятих на себе міжнародних зобов'язань і гармонізація законодав-

ства із законодавством Європейського Союзу вносять свої корективи у податкову політику держави.

Повна реалізація Плану BEPS стане надважливою імплементацією загальноствореного механізму антиофшорної боротьби, але це не усуне всіх ризиків, які існують нині, і тому необхідне здійснення ширшого комплексу заходів, серед яких можна виділити:

- включення в законодавчий обіг понять «офшорна юрисдикція», «офшорна зона» та інших взаємопов'язаних понять, що надасть їм важливості та сформує єдиний підхід до розуміння;

- введення запобіжників (зокрема податкових) і стимулів (кредитування на зменшених ставках за відкриття нових робочих місць, надання переваг на ринку за екологічність), із перевагою стимулюючих заходів, що має спонукати компанії залишатися зареєстрованими та провадити діяльність в Україні;

- посилення співпраці з іноземними державами (підписання двосторонніх і багатосторонніх угод) у сфері взаємного розкриття податкової інформації;

- максимальне впровадження рекомендацій ОЕСР і ФАТФ щодо боротьби з ухиленням від оподаткування та легалізації незаконно отриманих коштів (вже зроблено важливий крок шляхом прийняття Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»);

- оптимізація роботи правоохоронних органів у сфері розслідування правопорушень, що стосуються податкового законодавства та легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, та ін.

Крім того, щодо визначення особистого закону юридичної особи необхідно відходити від теорії інкорпорації (місцезнаходженням юридичної особи є держава, у якій

юридична особа зареєстрована або іншим чином створена – ст. 25 Закону України «Про міжнародне приватне право») та звертатися до теорії ефективного місця діяльності (місцезнаходженням юридичної особи є фактичне місце ведення діяльності), закріпленої у ст. 93 Цивільного кодексу України.

Модернізація внутрішнього законодавства нівелює усі причини, що можуть спонукати національних суб'єктів до використання офшорних юрисдикцій.

З іншого боку, якщо ми будемо бачити за результатами проведення системних економічних реформ в Україні, що вхід іноземних інвесторів на українські ринки не буде таким, як це очікується, то запровадження офшорних зон на певних територіях стане одним із ефективних способів подальшого розвитку. Однак, можливо, вже буде час, коли правове регулювання досягне такого рівня, що відкриття офшорних зон не буде вигідним.

Таким чином, встановлення державами спеціального правового режиму на своїх територіях у вигляді офшорних зон не викликає жодних запитань, оскільки це внутрішня політика незалежного суб'єкта, а ось діяльність, яка здійснюється в цих зонах, вже може торкатися масштабних аспектів світового устрою, котрі становлять загальносвітової інтерес.

І поки питання функціонування офшорних зон не врегульовано належним чином, будуть виникати проблеми реалізації прав людини щодо справедливості та рівності усіх перед законом, оскільки створюються можливості, що дозволяють «втекти» від оподаткування, хоча і законно, однак забезпечення фундаментальних принципів знаходиться на вищому рівні.

Тому наукове обґрунтування таких процесів необхідне із появою дедалі нових викликів, і воно буде рушійною силою світового процесу позитивних змін.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k96-vr> (дата звернення 02.11.2020).
2. Грабильніков А.В. Конституційно-правовий статус і правовий режим іноземців та осіб без громадянства в Україні: співвідношення понять. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2015. № 6. С. 59–66. URL: http://apnl.dnu.in.ua/6_2015/10.pdf (дата звернення 31.10.2020).
3. Про Концепцію створення спеціальних (вільних) економічних зон в Україні: Постанова КМУ від 14 березня 1994 р. № 167. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-94-n/ed20040825/find> (дата звернення 02.11.2020).
4. Сардак С.Е., Ситнік А.І. Вплив офшорних зон на економіку держави. *Інфраструктура ринку. Світове господарство і міжнародні економічні відносини*. 2018. Вип. 25. С. 52–57. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/25_2018_ukr/11.pdf (дата звернення 05.10.2020).
5. Тюріна Н.М., Карвацка Н.С. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури. 2013. 408 с. URL: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/3374/1/Тема17.pdf> (дата звернення 25.10.2020).
6. Офшорна компанія. *Вікіпедія: вільна енциклопедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Офшорна_компанія (дата звернення 02.11.2020).
7. Третьякова О.В. Соціальні наслідки глобалізації у податковій сфері. *Науковий вісник Буковинського державного фінансово-економічного університету. Економічні науки*. 2014. Вип. 27. С. 92–98. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvbdfa_2014_27_16 (дата звернення 06.10.2020).
8. Юрій С.М., Простебі Л.І. Вплив офшорів на світову та національну економіку. *Світове господарство і міжнародні економічні відносини*. 2018. Вип. I–II (69–70). С. 187–192. URL: <http://chtei-knteu.cv.ua/herald/content/download/archive/2018/31.pdf> (дата звернення 05.10.2020).
9. Чеберяко О.В. Сутність офшорної фінансової діяльності та її вплив на економіку України. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2014. Вип. 118 (ч. II). С. 46–59. URL: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/download/2207/1966> (дата звернення 06.10.2020).
10. Мартиненко В.О., Гордієнко В.П. Аналіз функціонування офшорних зон та шляхи подолання наслідків їх негативного впливу на економіку України. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 15. С. 154–160. URL: http://economyandsociety.in.ua/journal/15_ukr/25.pdf (дата звернення 30.10.2020).
11. Doing Business / Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільськогосподарства України. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=05376d6c-3772-4027-ac6f-73e33e2905a8&title=DoingBusiness2019> (дата звернення 02.11.2020).
12. Столяров В.Ф., Островецький В.І. Становлення та розвиток офшорної діяльності резидентів України. *Економічний вісник Донбасу*. 2016. № 1 (43). С. 68–82. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/87393775.pdf> (дата звернення 05.10.2020).
13. Бусол О. Деофшоризація в Україні у світлі нової світової тенденції / Центр досліджень соціальних комунікацій НБУВ. URL: http://nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2174:deofshorizatsiya-v-ukrajini-2&catid=71&Itemid=382 (дата звернення 15.10.2020).
14. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві : Пояснювальна записка 30 серпня 2019 р. до Закону України від 16 січня 2020 р. № 466-IX / Верховна Рада України. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66520 (дата звернення 02.11.2020).
15. Реун А. Огляд Проекту Закону із запровадження Плану дій BEPS в Україні / Асоціація правників України. 06 лютого 2019 р. URL: <https://uba.ua/documents/Реун.pdf> (дата звернення 07.11.2020).
16. Мішин М., Шолохова А. План дій BEPS 2.0: що передбачає подальша реформа міжнародного оподаткування / Незалежний журналістський бізнес-портал Mind. 31 січня 2020 р. URL: <https://mind.ua/openmind/20207189-plan-dij-beps-2-0-shcho-peredbachae-podalsha-reforma-mizhnarodnogo-opodatkuvannya> (дата звернення 07.11.2020).